

De activiteiten in 2012

Kern van het beleid

Kern van het beleid van de vereniging Leefmilieu vormt het streven naar een groen en gezond Leefmilieu. Een milieu waarin mensen veilig kunnen wonen en werken, zonder gezondheidsschade door milieubelasting en milieuoverlast. Het gaat daarbij niet alleen om negatieve ontwikkelingen te keren maar ook om te streven naar het realiseren van positieve ontwikkelingen.

Kenmerken van onze aanpak zijn daarbij:

- Mensen in heel Nederland die zich inzetten voor hun leefomgeving ondersteunen met informatie en raad en daad;
- Deze mensen waar mogelijk bij elkaar brengen, zodat een netwerk ontstaat waarin ze van elkaar kunnen leren en elkaar kunnen motiveren;
- Zorgen dat de informatie die mensen nodig hebben om mee te kunnen denken en praten goed beschikbaar komt. Volgens ons moet alle relevante informatie digitaal en gratis toegankelijk zijn;
- Nieuwe milieuproblemen bestuderen en zoveel mogelijk mensen daarover informeren en mee laten denken;
- Inspreken en beroep instellen;
- Bij dit alles samenwerken met milieu- en bewonersgroepen, overheden en andere organisaties;
- De activiteiten op een efficiënte en effectieve wijze uitvoeren.

In het onderstaande overzicht zijn onze activiteiten uit 2012 op een rijtje gezet. Het was een vol jaar waarin we, met dank aan onze leden en vrijwilligers, veel konden realiseren. Dit jaarverslag is een samenvatting. Op onze website, www.leefmilieu.nl staat meer en gedetailleerdere informatie.

Burgernetwerkacademie

Mensen met milieuvragen weten ons goed te vinden. De meeste vragen die ons voorgelegd worden gaan over de eigen leefomgeving. Het lijkt erop dat de bekendheid met het mogelijkheid om klachten te melden op de website, ook het aantal vraagstellers doet toenemen. Alle vraagstellers worden zo goed mogelijk geholpen door het geven van tips en trucs, ondersteuning van onze vrijwilligers of verwijzing naar andere organisaties.

Zoals gepland zijn in 2012 ook bijeenkomsten georganiseerd in het kader van de 'burgernetwerkacademie': inhoudelijke bijeenkomsten over onderwerpen die voor burgers die opkomen voor hun leefomgeving interessant zijn. In 2012 zijn georganiseerd:

- Burgeraanpak milieugevaarlijke bedrijven
- Gebakken lucht in plaats van schone lucht (over het beleid rond luchtkwaliteit)
- Wat biedt de Atlas Leefomgeving over luchtkwaliteit en gezondheid?
- Laagfrequent geluid, hoe nu verder?

Foto's van de bijeenkomst op 31 mei *Gebakken lucht in plaats van schone lucht* in Nijmegen.

Een deel van de bijeenkomsten is in samenwerking met andere organisaties/verenigingen georganiseerd. De burgernetwerkkacademie wordt goed bezocht, het aantal deelnemers per bijeenkomst ligt tussen de 25 en 40 mensen. Na afloop reageren de mensen tevreden over de inhoud en zeer enthousiast over de organisatie en het contact met andere betrokkenen.

Registratie van klachten gezondheid en milieu

Vanaf 1 januari 2012 is het mogelijk om milieugerelateerde gezondheidsklachten te melden op de website van Leefmilieu; deze activiteit is overgenomen van het Meldpunt Gezondheid en Milieu. Met een flyer, berichten in de Nieuwsbrief van Leefmilieu, links bij andere organisaties en een directe doorverwijzing vanuit de oude website van het Meldpunt Gezondheid en Milieu is de mogelijkheid van het melden onder de aandacht gebracht. 179 keer is er een melding gedaan, een stijging ten opzichte van het jaar daarvoor. Dit is een goede start. Veel melders (80) wilden teruggebeld worden om hun klacht toe te lichten of vragen te stellen. Het belang van deze gesprekken is dat mensen hun verhaal kwijt kunnen, doorverwezen kunnen worden naar andere organisaties en waar mogelijk verder geholpen kunnen worden. Meer informatie over het eerste jaar van melden is te vinden in het rapport 'Meldingen van milieugerelateerde gezondheidsklachten 2012'. Op de website van Leefmilieu kan je ook zelf de klachten bekijken, er is een actuele weergave van de klachten te zien op een overzichtskaart en je kunt op soort klacht en milieuoverlast selecteren.

Leefbaar buitengebied

De leden van de werkgroep leefbaar buitengebied hebben in 2012 aan verschillende bijeenkomsten deelgenomen ter vergroting van de eigen kennis en om ervaringen van burgers in het buitengebied in te brengen. Onder andere is deelgenomen aan het najaarssymposium 'One Health' van het Brabants Kennisnetwerk Zoönosen en de I&M-conferentie 'de burger centraal, omgaan met risico's en onzekerheden in onze leefomgeving'.

Er zijn ook brieven geschreven: aan de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit over handhaving van het verbod op legbatterijen, aan de Tweede Kamer over het megastallen debat, aan VWS om duidelijkheid te krijgen over de locatie van meetpunten in een onderzoek over intensieve veehouderij en gezondheid. Valentijn Wösten heeft namens Leefmilieu juridische zaken aangespannen tegen vergunningen van veehouderijen in het kader van de natuurbeschermingswet. Het blijkt namelijk dat de overheid onderschat wat er nodig is om de natuurbelangen bij de vergunningverlening te behartigen.

Naast het onderwerp zoönosen, waar de werkgroep al mee bezig was, is in 2012 ook het onderwerp biociden en pesticiden in de leefomgeving sterk naar voren gekomen. Een individuele casus in Hellouw waar pesticiden over de bedrijfsgrenzen in de leefomgeving van burgers terecht kwamen, is aangepakt samen met de Gelderse Natuur- en Milieufederatie. Uit deze casus komt onder andere

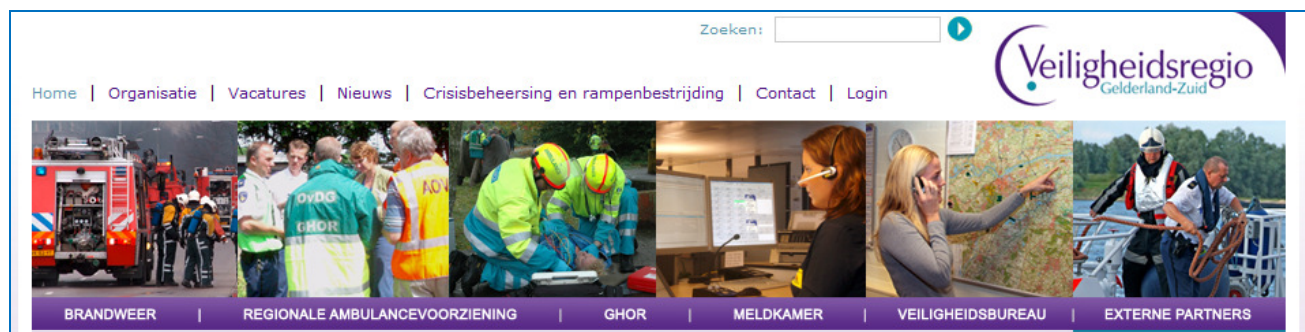

naar voren dat er meer duidelijkheid moet komen over de regelgeving en handhaving met betrekking tot bestrijdingsmiddelen. Contact hierover met verantwoordelijke ambtenaren op het gebied van handhaving is in gang gezet. Ook in het kader van dit onderwerp neemt Leefmilieu deel aan de werkgroep ‘Consument en biociden’ van het kennisnetwerk biociden van het ministerie van I&M.

Externe veiligheid bij milieugevaarlijke bedrijven

Een ongepland onderwerp in 2012 was externe veiligheid bij milieugevaarlijke bedrijven en dan met name de rampenbestrijdingsplannen. Een rampenbestrijdingsplan hoort ervoor te zorgen dat bij een ramp de verantwoordelijke instanties adequaat reageren door de ramp te lijf te gaan, het publiek te informeren en te zorgen dat de milieu-effecten minimaal zijn. Het rampenbestrijdingsplan van het bedrijf TWO Chemical Logistics in Nijmegen voldeed volgens deskundigen niet. Lessen uit bijvoorbeeld Moerdijk waren niet geleerd. Leefmilieu heeft zich samen met anderen ingezet om met het bedrijf en de veiligheidsregio (verantwoordelijk voor het opstellen en actueel houden van het rampenbestrijdingsplan) in gesprek te komen. We organiseerden daarom de bijeenkomst ‘*Burgeraanpak milieugevaarlijke bedrijven*’, schreven in onze eigen Nieuwsbrief over het onderwerp en stuurden een ingezonden brief naar de Gelderlander. Dit resulteerde onder andere in een voorlichtingsbijeenkomst bij TWO met de veiligheidsregio Gelderland-Zuid, brandweer, gemeente en omwonenden en een verdiepende bijeenkomst georganiseerd door de veiligheidsregio over het rampenbestrijdingsplan.

Samen met de Gelderse Natuur- en Milieufederatie heeft Leefmilieu zienswijzen en beroep ingediend op het rampenbestrijdingsplan. De vereniging heeft ook zienswijzen ingediend tegen de beleidsvisie externe veiligheid van de gemeente Nijmegen die geen stop zet op de uitbreiding van gevaarlijke bedrijven op het Industrieterrain rond het Maas-Waalkanaal.

Nanodeeltjes en hun onbekende effecten voor mens en milieu

Vanuit eerdere projecten die de vereniging heeft uitgevoerd, bezit zij kennis en ervaring op het gebied van nanotechnologie. Dit vakgebied is nog steeds sterk in beweging. Niet alleen ontwikkelen bedrijven en universiteiten steeds nieuwe toepassingen, maar gaandeweg wordt ook gewerkt aan het krijgen van richtlijnen zodat mensen veilig met de materialen kunnen werken. Op milieugebied is er nog niet veel geregeld en daarom is de deelname van de vereniging Leefmilieu aan de landelijke Klankbordgroep risico's nanomaterialen nog steeds van belang. In deze klankbordgroep die onder leiding staat van het ministerie van Infrastructuur en Milieu komen vertegenwoordigers van bedrijfsleven, overheid en milieu-organisaties samen om informatie uit te wisselen en inbreng te leveren op het beleid. Naast deelname aan deze groep heeft Leefmilieu inbreng geleverd aan het RIVM-onderzoek naar het belang van goede informatie voor consumenten over producten met nanodeeltjes erin. Uiteraard heeft de vereniging Leefmilieu hierbij haar

voorkeur voor totale openheid naar consumenten bepleit.

De ervaringen van de vereniging Leefmilieu met het onderwerp nanotechnologie zijn in mei ingebracht in de Postdoctoral Education Toxicology Course "Risk Communication", gericht op toxicologen die plaatsvond op de universiteit van Utrecht.

Vragen over nanotechnologie van leden en andere vraagstellers zijn uiteraard ook in 2012 beantwoord. Het lijkt er daarbij op dat de vereniging Leefmilieu in Nederland een van de weinige organisaties is, die zich met dit onderwerp bezig houdt.

Vergunningen

De vereniging Leefmilieu is in heel Nederland betrokken bij procedures rond vergunningverlening en handhaving. Dit betekent niet alleen het overleggen over vergunningen, maar ook het inbreng leveren op beleid, zoals de deelname aan het minisymposium omgevingswet op 17 oktober, georganiseerd door Natuur en Milieu, om inbreng te krijgen van milieuorganisaties op de Omgevingswet die door het ministerie van I&M wordt voorbereid.

In 2012 hebben de activiteiten rond de natuurbeschermingswet zich geconcentreerd op Noord-Brabant, Limburg en Gelderland. In Overijssel ging het met name om puinbrekers en asbest. Drie zaken sprongen er in 2012 uit. De rechtbank van Almelo oordeelde dat de vereniging Leefmilieu niet ontvankelijk was in een asbestzaak, maar de Raad van State oordeelde gelukkig van wel. Deze zaak leverde ook interessante jurisprudentie op, omdat nu vaststaat dat een onjuiste "rechtsmiddelenclausule" (de gemeente stelde namelijk dat we niet in beroep mochten) betekent dat je ook nog na afloop van de termijn van 6 weken in beroep mag gaan.

Twee andere zaken die veel stof deden opwaaien waren Reiling (een afvalverwerkend bedrijf in Brabant) en TWO Chemical Logistics in Nijmegen.

Samen met een grote groep omwonenden waren in maart zienswijzen ingediend tegen het 22 ha grote afvalverwerkingsbedrijf Reiling/Driessen te Heeze-Leende.

Kort daarna kondigde de provincie Brabant onafhankelijke onderzoeken aan, vooral gericht op de eigen organisatie en het proces van vergunningverlening. De uitkomsten van deze onderzoeken leidden tot een deskundigenraadpleging op 7 september door de commissie Ecologie en Handhaving van de staten van Noord-Brabant. Leefmilieu vertegenwoordigde op deze bijeenkomst de omwonenden. Over onze inbreng en de situatie rond het bedrijf is uitgebreid verslag gedaan in de Brabantse kranten.

Van het bedrijf Reiling heeft de vereniging Leefmilieu een apart dossier gemaakt dat te vinden is op: <http://www.leefmilieu.nl/reiling>.

Mede naar aanleiding van de ramp bij Chemie-Pack in Moerdijk stelde een omwonende van het bedrijf *TWO Chemical Logistics* in Nijmegen zich vragen over de situatie van de vergunningverlening van het bedrijf. Vanuit Leefmilieu zijn we daar toen ingedoken en hebben daar in overleg met gemeente en bedrijf een goede inbreng op kunnen leveren in de voortvarende actualisatie van de vergunning.

Gaandeweg ging de belangstelling daarbij ook steeds meer uit naar het rampenbestrijdingsplan dat afgegeven werd door de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid. Meer hierover is in dit jaarverslag te vinden bij het onderwerp *Externe veiligheid bij milieugevaarlijke bedrijven*. In de Gelderlander werd uitgebreid over deze zaak bericht en Leefmilieu nam deel aan het Nieuwscafé dat de Gelderlander hierover op 9 maart organiseerde.

Ook van het bedrijf TWO Chemical Logistics is een apart dossier gemaakt dat is te vinden op: <http://www.leefmilieu.nl/two>.

Bijeenkomsten en samenwerking

De vereniging Leefmilieu werkt graag en veel met anderen samen.

- Individuele burgers die last hebben van een milieuvraagstuk worden ondersteund en met elkaar in contact gebracht.
- Met verschillende professionals (MOB, Middelkamp Milieuadvies, Wösten juridisch advies) wordt samengewerkt rond vergunningen van bedrijven en de daaraan verbonden regelgeving.
- Met vertegenwoordigers van stichtingen over laagfrequent geluid en elektromagnetische velden zijn in 2012 afspraken gemaakt over samenwerking. Met de bewonersgroep *Dorpsbelang Hees* uit Nijmegen is een bijeenkomst over luchtkwaliteit georganiseerd.
- Met bedrijven die daar prijs op stelden is (voor)overlegd over de vergunnings situatie.
- In Nijmegen neemt de vereniging Leefmilieu van oudsher deel aan milieu-overleggen zoals het Kronenburgerforum: in dit overleg worden de gezamenlijke activiteiten van de gemeente Beuningen, Nijmegen en Provincie Gelderland op milieugebied besproken, samen met vertegenwoordigers van andere milieugroepen en bedrijven. In 2012 heeft het Kronenburgerforum aandacht gevraagd bij het ministerie voor het feit dat bij geluidszonering van bedrijventerreinen de zonebeheerder (gemeenten) geen middelen heeft om de ruimte eerlijk te verdelen. Verder heeft dit overleg zich ingezet voor een voorzetting en uitbreiding van de metingen van de luchtkwaliteit in het gebied.

Foto's industrieterrein Nijmegen rond Waal en Maas-Waalkanaal.

Organisatie vereniging

- De Nieuwsbrief is in 2012 jaar vier maal verschenen en toegezonden aan onze leden en andere geïnteresseerden die zich geabonneerd hebben op de digitale nieuwsbrief.
- Leefmilieu heeft het twitteren voortgezet, het is een goede manier om actuele berichten snel te verspreiden; zo twitterde Leefmilieu na de ontploffing bij de kolencentrale Electrabel in Nijmegen en werden enkele van deze berichten voorgelezen bij Omroep Gelderland. Twitterberichten verschijnen automatisch ook op de homepage van de website.
- De internetsite (www.leefmilieu.nl) is goed actueel gehouden. De site wordt veelvuldig bezocht en het is duidelijk dat steeds meer mensen ons weten te vinden via de website. De vernieuwingen die in 2011 gestart zijn, zijn verder gegaan in het afgelopen jaar. Het bijhouden van de website blijft een arbeidsintensieve activiteit, maar zeer belangrijk in de communicatie van de vereniging.
- Leefmilieu is regelmatig genoemd in, of geïnterviewd voor, publicaties o.a. in De Gelderlander, Eindhovens Dagblad en Brabants Dagblad. Ook Belgische en Duitse media wisten ons te vinden, zij waren geïnteresseerd in de milieusituatie rond de stadsbrug.
- Leefmilieu was in 2012 lid van de Europese Milieuorganisaties *Health and Environment Alliance* (HEAL) en *ECOS*, een organisatie die zich inzet voor de inbreng van milieu-informatie in het standaardisatieproces

Activiteitenplan voor 2013

- De **Burgernetwerkacademie** wordt zeer gewaardeerd en wordt in 2013 voortgezet. We willen drie bijeenkomsten organiseren over verschillende onderwerpen, de gedachten gaan op dit moment uit naar de volgende onderwerpen:
  - Blootstelling omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen, hoe voorkom je dat?
  - Social media
  - Asbest
  - Laagfrequent geluid

De ervaring leert dat de uiteindelijke onderwerpen in de loop van het jaar vastgesteld worden, aan de hand van de actuele behoefte. Binnen de mogelijkheden van tijd en capaciteit zullen de vele vragen van burgers die binnenkomen beantwoord worden.

- De **registratie van klachten gezondheid en milieu** wordt gecontinueerd. Het meldingen verslag over het afgelopen jaar 2012 zal verspreid worden naar relevante overheden, GGD-en, media en belangstellenden. In 2013 blijven we werken aan de PR van het meldpunt, zodat het grotere bekendheid zal krijgen. Met melders van klachten die dit wensen, zullen we contact opnemen en als er een groep te organiseren is rond een thema zullen we een bijeenkomst beleggen om mensen te ondersteunen.
- We starten een werkgroep **laagfrequent geluid**. Deze werkgroep streeft naar vastgestelde meetprotocollen, landelijke wetgeving en het mogelijk maken van vaststellen van de persoonlijke gevoeligheid voor laagfrequent geluid. De werkgroep zal hiertoe haar eigen kennis op het onderwerp vergroten en met overheid en bedrijven in gesprek gaan over laagfrequent geluid.
- De werkgroep Leefbaar buitengebied gaat verder met haar activiteiten om de risico's en de haperende handhaving van de intensieve veehouderij aan de orde te stellen, kennis te vergaren, ondersteuning te bieden bij locale procedures en zelf procedures te voeren.
- Het optimaliseren en actueel houden van de **website** blijft een belangrijke activiteit. In 2013 willen we onder andere een pagina met actieve groepen uit Nederland realiseren en het mogelijk maken dat mensen zich op de website aanmelden voor bijeenkomsten.
- **Communicatie**. Naast de website, als belangrijk communicatiemiddel, zullen we ook in 2013 weer minimaal 4 Nieuwsbrieven uitbrengen. Wij zullen blijven twitteren en indien een casus of activiteit zich ervoor leent, worden hierover persberichten geschreven.
- Oude en vooral nieuwe milieuvraagstukken zullen onze aandacht houden. Denk aan **luchtkwaliteit** en **nanotechnologie** die al jaren ons speerpunt zijn. Het komend jaar komen daar in ieder geval pesticiden en biociden als thema's bij.
- Ook zullen we betrokken blijven bij **vergunning**trajecten van bedrijven die een grote milieu-impact of overlast veroorzaken.
- In alle gevallen zullen middelen als communicatie, overleg, lobbyen, samenwerking met andere organisaties en juridische procedures deel uit maken van de mix aan activiteiten waarmee wij milieukwesties aanpakken. Wij hopen dat we daarbij de groei in leden en vrijwilligers verder kunnen voortzetten.